

УДК 339.92

ТЕНДЕНЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ ОБУМОВЛЕНІ ПРОЦЕСАМИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЕКОНОМІК КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВТОВАРИСТВА

Чередниченко О.Ю., к.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

В статті розглядаються сутність, особливості і ризики глобалізації. Наводяться приклади впливу глобалізації на економічні процеси та міжнародну інтеграцію, що поглиблюється. Доводиться що успішний розвиток економіки держави пов'язаний з набуттям знань та наукоємним виробництвом. Йдеться про вплив глобалізації на економіку держави та регіону.

Ключові слова: глобалізація, міжнародна інтеграція, соціально-економічний розвиток регіону.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. Наприкінці 20-го – початку 21ст. глобалізація стала основною тенденцією в розвитку світової економіки. Західна економічна думка дедалі більше концентрується навколо досліджень, пов'язаних з процесами і формами управління світовою системою господарювання, пошуком нової парадигми управління, яка ґрунтується на принципах раціональності, справедливості, демократизму, відкритості. Все це зумовлює глобальні зміни планетарного масштабу. Тому для українських економістів надзвичайно актуальним завданням стає аналіз форм впливу глобалізації на розвиток національної економіки, вироблення стратегії її захисту від негативних наслідків цього процесу.

Європейська Рада в Турині (Італія) назвала економічну глобалізацію однією з головних проблем, що постали перед Європейським Союзом наприкінці ХХ століття. Термін «економічна глобалізація» (Globalisation of the economy) - означає процес дедалі більшої всесвітньої економічної інтеграції, головними силами якого є: лібералізація міжнародної торгівлі та руху капіталів; зростання темпів технологічного прогресу та формування інформаційного суспільства; дерегулювання.

Ці три чинники посилюють один одного: технологічний прогрес стимулює міжнародну торгівлю, а можливість торгувати по всьому світу сприяє поширенню технологічного прогресу. Водночас дерегулювання стимулює розвиток нових технологій та усуває перешкоди для торгівлі. Після краху «соціалістичної системи економіки» ринкова економіка, демократія, плюралізм, відкрите суспільство є загальнопризнаними орієнтирами щодо руху вперед.

Інтелект, знання та технології становлять основу розвитку економіки, є її найважливішими активами. В передових країнах, що входять в Організацію економічного співробітництва і розвитку, більше половини ВВП виробляється в

інтелектуальному виробництві. Все більше людей в світі розуміють загальні принципи життєобладнання та кооперації. Це – ідейний фундамент глобалізації.

З огляду на реальну ситуацію, в якій нині опинилась Україна, її економічні інтереси концентруватимуться навколо двох економічних центрів — ЄС і СНД. Про вступ України до ЄС можна говорити як про перспективу. Проте реалізація навіть довгострокової перспективи потребує певних заходів уже сьогодні. Слід з'ясувати інтереси ЄС стосовно нашої держави та їх відповідність її національним інтересам, а відтак розробляти стратегію входження України до складу ЄС і механізми подолання існуючих перешкод.[1]

Необхідним доповненням євроатлантичної орієнтації України є підтримання добрих стосунків із сусідніми країнами й активна участь на міжнародній арені. Україна готова до співпраці з ЄС у реалізації закордонної політики Союзу, спрямованої на інші країни Східної Європи. Зокрема, в стосунках з Росією Україна готова прагматично вирішувати будь-яке питання, що може виникнути в результаті дедалі тіснішої співпраці з ЄС та виникнення нових обставин і політичних реалій в ЄС.

Головна мета економічної інтеграції України в Європейський Союз полягає в досягненні прискорення економічного зростання та підвищенні рівня життя. Усунення економічного розриву, що існує між Україною і Західною Європою, потребує довгострокового прискореного і збалансованого економічного зростання з урахуванням вимог щодо охорони навколишнього середовища.

Інтеграція в Європейський Союз означає, що Україна прискорить модернізацію економіки. Така модернізація супроводжуватиметься поступовим прийняттям сучасного регулювання ринку та бізнесу, що збільшить прозорість в економіці. Це, в свою чергу, приведе до підвищення довіри внутрішніх та іноземних

інвесторів і відповідно до зростання обсягів інвестицій в країну в цілому. Переваги інтеграції - з-поміж іншого, доступ до великого внутрішнього ринку Союзу, зростання обсягів інвестицій, удосконалення методів управління та збільшення трансферів для поліпшення інфраструктури – будуть дуже важливими для майбутнього нашої країни. Нові інформаційні технології дають можливість швидко і якісно формувати потоки економічної інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень. [2]

Таким чином під глобалізацією слід розуміти наявність міжнародного і культурно-інформаційного поля, свого роду інфраструктури міжрегіональних, в тому числі інформаційних обмінів.

Аналіз останніх досліджень проблем глобалізації, інтеграції та кооперації економік та досвіду інших країн світу. Процеси глобалізації не мають завершених форм, вони перебувають лише на стадії становлення. Боротьба за розподіл і перерозподіл світового економічного простору і вплив глобалізації на розвиток національних економік здійснюється з позицій трьох-чотирьох економічних центрів, основними з яких прийнято вважати США, Європейський Союз (ЄС), Східно-Азіатські альянси, де провідна роль належить Японії.

Реалізаторами процесів глобалізації на даному етапі суспільного розвитку виступають понад 60 регіональних міжнародних угруповань економічного характеру, близько 60 тисяч транснаціональних компаній і корпорацій. Найвпливовішими організаціями міжнародного і світового рівня, через які реалізуються процеси глобалізації, прийнято вважати насамперед такі політичні та економічні організації, як ООН, Світовий банк, МВФ, ЄБРР, СОТ, ГАТТ, МОП та інші. Розпад Союзу не тільки позитивно вплинув на піднесення економіки розвинених держав світу, а й зумовив необхідність перегляду цілей, функцій і завдань багатьох міжнародних організацій. Так, більшість міжнародних економічних і політичних центрів, створених після Другої світової війни з метою забезпечення стабільності економічного розвитку слаборозвинених держав, а також протистояння комуністичному руху (ООН, Світовий банк, МВФ, ЄБРР тощо), нині потребують реконструкції. Всесвітній банк за останні три десятиліття надав допомогу 68 країнам світу, більшість з яких не змогла ефективно її використати, а у 20 країнах, які отримали по 1,4 млрд доларів, виробництво ВВП на душу населення знизилось на 21,7 %. Ці результати можна пояснити різними причинами, основні з них такі:

– формальний підхід до визначення реальних потреб держав, яким надається фінансова допомога;

– нав'язування політики і механізмів реформування національної економіки з позицій інтересів міжнародної організації;

– відсутність об'єктивного контролю за цільовим використанням наданої допомоги;

– між цими впливовими організаціями далеко не завжди спостерігаються узгодженість і прозорість при прийнятті спільних рішень;

– часте не виконання вже ухвалених постанов, внаслідок цього між різними міжнародними угрупованнями загострюється боротьба за ринки збуту, володіння ресурсами. [4]

Вплив вказаних чинників необхідно враховувати в ході проведення власної економічної політики держави, в ході проведення економічних реформ, подолання міжнаціональних перешкод, напрацювання економічної стратегії розвитку держави. Саме глобалізація переносить таку боротьбу на міжнародний рівень.

Один з напрямів подолання міжнаціональних перешкод — створення транснаціональних компаній (ТНК). Нині вони контролюють близько 40 % світових засобів виробництва та 75 % світової торгівлі товарами і послугами. Такі структури майже без перешкод проникають на національні ринки, використовуючи для цього інструменти глобалізації. Більшість штаб-квартир найвпливовіших ТНК розташовані у Сполучених Штатах Америки. Формою прояву процесів глобалізації є, скажімо, те, що більшість штаб-квартир ТНК розташовані за межами нашої країни, а отже, основна маса прибутків від діяльності структурних підрозділів і дочірніх відділів таких компаній осідає саме в них. Разом з тим, через ТНК Україна створює нові робочі місця, має доступ до зарубіжних інвестицій, до нових прогресивних технологій та організаційних схем виробничих процесів. Отож, ефективність від поширення такої форми міжнародної співпраці залежить від ретельності визначення вихідних позицій, економічних інтересів кожного учасника ТНК. Важливо, щоб інтереси засновників ТНК відповідали інтересам національної економіки.

Що ж до України, то вона, за різними оцінками, втратила у 90-ті роки минулого століття до 15—20 % інтелектуального потенціалу. За роки реформування вітчизняної економіки за межі країни виїхало 30 % учених вищої кваліфікації та працездатного віку. Така сама ситуація і в інших європейських постсоціалістичних державах. Розв'язання проблеми потребує кількарізового підвищення рівня оплати праці у країнах з перехідною економікою, чого вони не здатні зробити в найближчі роки. Тому відплив кадрів з цих країн спостерігатиметься і далі, принаймні найближчим часом.

Нова політична та економічна ситуація у світі потребує реструктуризації системи управління розвитком національних економік з

урахуванням можливих форм впливу процесів глобалізації та її наслідків. Передусім це стосується країн, що сформувалися на терені колишнього СРСР і вже відчули досить своєрідний вплив процесів глобалізації.

Виклад матеріалу дослідження з урахуванням специфіки України та ролі Харківського регіон в економіці держави. Національна стратегія європейської інтеграції. Досвід реформування нашої економіки однозначно довів, що процеси глобальної перебудови суспільства надто складні і потребують не послаблення ролі держави, а її посилення. Для того, щоб реформи були успішними, вони повинні задовольняти інтереси більшості населення, а держава має взяти на себе відповідальність за соціальні наслідки економічних перетворень. Такий напрям у вітчизняній економіці почав реалізовуватися лише з 1997—1998 років, з прийняттям постанов Уряду і Президента України про регулювання і дерегулювання економічних процесів. Однак тривалий час ринкові структури в Україні формувались стихійно. В результаті невідпрацьованості законодавчої бази це призвело до зростання тіньової економіки, масового порушення чинного законодавства, вивезення вітчизняних інвестицій за межі держави тощо. До того ж, зарубіжні інвестори, спостерігаючи таку ситуацію, не поспішають вкладати капітали у розвиток української економіки, а міжнародні об'єднання не сприймають Україну як рівноправного партнера.

Аналогічна ситуація характерна і для інших держав постсоціалістичного простору. Незважаючи на наростання процесів інтеграції і глобалізації, практично жодній країні з перехідною економікою не вдалось повністю інтегруватись у престижні міжнародні угруповання.

Тим часом зарубіжні держави отримали майже необмежений доступ на ненасичений український ринок, заповнивши його дешевими товарами, значна частина з яких виявилася низькоякісною і неконкурентоспроможною на інших міжнародних ринках. Однак вони втрачають ці темпи в міру виходу постсоціалістичних країн з кризового стану. Це свідчить про те, що процеси глобалізації набувають планетарного масштабу, а світова економіка — цілісності і замкненості.

Важливо усвідомити, що за роки незалежності Україна набула безцінного досвіду існування в умовах ринкового середовища. Найскладніший період становлення залишається позаду. Національна економіка починає виходити з кризи і реалізовувати свій потенціал. Однак перші її успіхи, поки що, нестабільні. Їх закріплення в умовах зниження темпів економічного зростання США, Японії, а також ЄС потребує посилення ролі і функцій державного управління. Важливо правильно обрати напрями стратегічного розвитку

національної економіки з урахуванням того, що вплив глобалізації посилюватиметься.

Однією з ефективних форм такого протистояння є створення локальних міжнародних угруповань. У Європі це реалізувалося у формуванні єврорегіонів, до компетенції яких входять розробка і реалізація комплексних програм з розв'язання спільних соціально-економічних, екологічних та інших проблем. Єврорегіони здебільшого охоплюють транскордонні території сусідніх країн, стимулюючи та активізуючи їхній економічний розвиток на основі інтеграції спільних інтересів. Україна, розташована у центрі Європи, бере активну участь у формуванні «Карпатського єврорегіону» (Україна, Угорщина, Словаччина, Польща, Румунія), єврорегіонів «Буг» (Україна, Польща, Білорусь), «Нижній Дунай» (Румунія, Україна), «Прут» (Молдова, Румунія) та інших. [3]

Єврорегіон — це не нове наднаціональне чи наддержавне утворення, а структура, покликана сприяти міжрегіональній співпраці між її членами. Тому прикордонні території, які входять до складу єврорегіонів, не проводять власної зовнішньої політики, а розвиваються у межах національної зовнішньої політики відповідної держави. Разом з тим єврорегіон є реальною формою інтеграції економічних інтересів прикордонних територій різних держав, котру водночас слід розглядати як специфічний прояв процесів глобалізації. Для України участь у єврорегіонах може стати стратегічним напрямом реалізації програми входження до ЄС.

В свою чергу розподіл ролей регіонів в Україні також не однорідний та має специфіку з урахуванням укладу, що з'явився в ході історичного розвитку, географічного розташування ринків збуту, сировинної бази, промислового та наукового потенціалу, робочої сили та інших факторів. Саме Харківський регіон є прикладом вищенаведеного. В Східному регіоні держави, насамперед в Харківській області, сконцентровано основну кількість науково-дослідних закладів, що працюють в напрямку розвитку нових технологій, підприємств та установ переробної галузі, ВПК, котрі потребують значної кооперації, мають вже налагоджені інтеграційні зв'язки, необхідний виробничий потенціал, вигідне географічне становище та розвинуту транспортну інфраструктуру, знаходиться на перетинанні торгових шляхів сполучення. Крім того, в зв'язку з планування участі м. Харкова в чемпіонаті Європи з футболу «Євро – 2012» та проведення в м. Сочі РФ в 2014 році Олімпійських ігор, є нагода більш детально розглянути роль Харківського регіону України в процесі прискорення інтеграції держави до країн ЄС, удосконалення існуючих форм кооперації на міжнародному рівні.

Показники, що характеризують стан економіки Харківської області у 2009р.

	2009 рік	
	фактично	у % до 2008р. (у порівнянній оцінці)
Обсяг реалізованої промислової продукції (робіт, послуг) ¹ , млн.грн.	35690,2	-
Індекс промислового виробництва, %	-	79,6
Обсяг продукції сільського господарства	-	89,5
Інвестиції в основний капітал ² , млн.грн.	5629,7	65,8
Обсяг виконаних будівельних робіт, млн.грн.	2829,5	64,2
Вантажооборот, млн.ткм	20921,9	74,1
Пасажирооборот, млн.пас.км	10751,0	86,6
Оборот роздрібною торгівлі, млн.грн.	32057,5	80,9
Середньомісячна заробітна плата одного працівника ¹		
номінальна, грн.	1775	106,8
реальна, %	-	89,5

1 Дані за січень–листопад 2009р.

2 Дані за січень–вересень 2009р.

У січні–листопаді 2009р. підприємства та організації Харківської області експортували продукцію до 113 країн світу, імпортні товари надійшли до підприємств із 110 країн.

Експортні поставки склали 1171,6 млн.дол.США.

Основними ринками збуту товарів області були країни СНД (61,2%), Азії (23,1%) та Європи (8,2%).

Потреби в імпортних товарах на 45,5% задовольнялися за рахунок поставок з країн СНД, на 28,6% – з країн Європи та на 16,1% – з країн Азії.

Питома вага експортних поставок до країн ЄС в загальному обсязі експорту області склала 7,9%, імпортних надходжень – 26%.

Найбільші обсяги експортних поставок здійснювались до Російської Федерації – 39,7%, Казахстану – 7,6%, Гонконгу – 4,5%, Білорусі – 4,3%, Молдови – 3,9%, Грузії – 3,7%, Китаю – 2,6%, Лівійської Арабської Джамахірії – 1,5%, Ірану, Ісламської Республіки – 1,5%, Єгипту – 1,5%, Азербайджану – 1,5%, Вірменії – 1,5%, Індії – 1,4%, Іспанії – 1,2%. Імпортні надходження – з Російської Федерації – 38,8%, Німеччини – 6,4%, Китаю – 5,9%, США – 4,6%, Білорусі – 3,6%, Італії – 3,5%, Польщі – 2,8%, Бразилії – 2,7%, Індії – 2,7%, Казахстану – 2,5%, Туреччини – 1,7%, Чеської Республіки – 1,6%, Франції – 1,4%, Австрії – 1,4%.

Основними товарами, які експортувалися за межі України, були котли, машини, апарати та механічні пристрої (19,2% від загальної вартості експорту), електричні машини і устаткування (11,7%) та зернові культури (10,1%). Основу імпорту становили котли, машини, апарати та механічні пристрої (12% від загальної вартості

імпорту), полімерні матеріали, пластмаси (9,5%) та наземні транспортні засоби, крім залізничного (6,7%).

У 2009р. інноваційною діяльністю у промисловості були зайняті 135 підприємств (або 15,8% від загальної кількості обстежених промислових підприємств області) проти 110 підприємств (13,1%) у минулому році.

Найбільш активно інноваціями займалися підприємства з виробництва коксу і продуктів нафтоперероблення, хімічної і нафтохімічної промисловості та машинобудування (відповідно – 50,0%, 29,8% та 22,7% загальної кількості підприємств цих видів промислової діяльності).

Загальний обсяг інноваційних витрат промислових підприємств області склав 439,6 млн.грн. (у минулому році – 274,8 млн.грн.). Переважну більшість коштів на нововведення (37,1%) витрачали підприємства машинобудівного комплексу; 24,1% – підприємства з виробництва іншої неметалевої мінеральної продукції; 14,6% – підприємства металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів; 12,4% – підприємства з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів.

Протягом 2009р. введено 197 інноваційних видів продукції, з яких 61 – належать до машин, устаткування, приладів, апаратів тощо. Введено у виробництво 760 нових технологічних процесів, з них 275 – маловідходні та ресурсозберігаючі.

Обсяг інноваційної продукції, реалізованої промисловими підприємствами області впродовж 2009р., становив 1899,2 млн.грн. або 4,7% від загального обсягу реалізованої промислової продукції (у 2008р. – відповідно 2884,7 млн.грн. або 7,4%). Найбільший обсяг інноваційної

продукції реалізовано підприємствами машинобудування (1424,6 млн.грн. або 19,0% обсягу реалізованої промислової продукції галузі), з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (316,7 млн.грн. або 2,5%) та підприємствами хімічної і нафтохімічної промисловості (115,7 млн.грн. або 5,1%).

Вищенаведені фати свідчать проте, що економіка регіону активно втягується в процеси глобалізації і намагається використовувати переваги глобалізації в національних інтересах, виконуючи роль одного із локомотивів на шляху інтеграції національної економіки до світової кооперації. На нашу думку треба розвивати та використовувати вказані позитивні напрацювання та досвід роботи регіону з зовнішньоекономічної інтеграції.

В той же час, максимальна відкритість, лібералізація економічних відносин в умовах практичної нездатності контролювати негативні процеси призводить до руйнівних наслідків. Наприклад, неконтрольоване ввезення імпортованих товарів, які продавалися фактично нелегально, без оподаткування, підірвало фундаментальні принципи декларованої ринкової економіки і змусило багатьох національних виробників згорнути свій бізнес.

Більше того, зараз в Україні порушені елементарні норми економічної незалежності. Існує поняття критичного імпорту, суть якого полягає в тому, що держава повинна гарантувати випуск певної кількості найменувань товарів за різними товарними групами. Головна мета економічної інтеграції України в Європейський Союз полягає в досягненні прискорення економічного зростання та підвищенні рівня життя. [4]

Зовсім інша стратегія потрібна для відносин з СНД. Структуроутворюючими параметрами тут мають стати зниження односторонньої залежності національної економіки України від енергоресурсів Росії, пошук альтернативних джерел енергоносіїв, активізація економічних стосунків з іншими державами на рівноправних партнерських засадах.

Слід відмітити як позитив в цьому напрямку створення під егідою Президенту України Ради регіонів та використання механізму розвитку та кооперації з економіками інших держав саме через вказаний механізм.

Висновки та пропозиції. Інтеграція в Європейський Союз означає, що Україна прискорить модернізацію економіки. Така модернізація супроводжуватиметься поступовим прийняттям сучасного регулювання ринку та бізнесу, що збільшить прозорість в економіці. Це, в свою чергу, приведе до підвищення довіри внутрішніх та іноземних інвесторів і відповідно до зростання обсягів інвестицій в країну в цілому. Модернізація економіки потребуватиме додаткових коштів, але ці витрати на

реструктуризацію мали б місце незалежно від того, чи інтегрувалася б Україна в ЄС, чи ні, якщо Україна хоче стати сучасною заможною країною з ринковою економікою і високим рівнем життя.

Переваги інтеграції - з-поміж іншого, доступ до великого внутрішнього ринку Європейського Союзу, країн СНД, зростання обсягів інвестицій, удосконалення методів управління та збільшення трансферів для поліпшення інфраструктури – будуть дуже важливими для майбутнього нашої країни.

У Національній стратегії окреслено регулятивні та політичні зміни, які дозволять економіці отримати користь від інтеграції з ЄС та з часом дадуть змогу Україні виконати Копенгагенські критерії для отримання повного членства в Європейському Союзі.

Такі дії зрештою приведуть до забезпечення чотирьох свобод, що асоціюються з внутрішнім ринком ЄС: вільний рух товарів і послуг, робочої сили і капіталу. Це також передбачає реалізацію конкурентної політики та поступове зменшення обсягів державної допомоги.

Ці реформи також відіб'ються на ключових секторах економіки, насамперед на сільському господарстві, харчовій промисловості та енергетиці. Новий уряд буде проводити необхідні реформи в цих секторах у спосіб, який веде до мінімальних соціальних порушень і надасть щонайбільші переваги українському суспільству. Для тих сфер, яким це потрібно, уряд, шляхом переговорів, обумовить рівномірні перехідні періоди з використанням певних перехідних домовленостей з ЄС при отриманні Україною повного членства.

Успіхи в економічній сфері залежатимуть від проведення Україною орієнтованої на стабільність макроекономічної політики. Без дотримання макроекономічної дисципліни, що забезпечує низькі рівні інфляції та бюджетного дефіциту, певною мірою знизиться дієвість мікроекономічних і структурних реформ.

В умовах сучасної інтегрованої і взаємозалежної світової економіки окремі держави не можуть самі вирішувати всі свої економічні проблеми. Стратегія нового уряду зрушить економіку України в напрямку повної інтеграції не тільки з Європейським Союзом, країнами СНД, але й з міжнародною економікою через членство в міжнародних фінансових та економічних інституціях.

Оскільки сьогодні жодна держава світу не може абстрагуватись від впливу процесів глобалізації, економічна політика має дедалі більше орієнтуватися на ті зміни, які відбуваються у світовій системі господарювання, адаптуватися до зовнішньоекономічної ситуації за максимального забезпечення власної незалежності, цілісності та суверенності.

Наступальна стратегія в економічній політиці держави повинна мати довгостроковий характер, враховувати глобальні зміни, які відбуваються у світовій системі господарювання, сприяти інтеграції національної економіки у світовий економічний простір. При цьому важливо розраховувати на власні можливості. Участь зарубіжних партнерів у вітчизняній економіці має бути лише одним із компонентів економічної стратегії держави. З цих позицій функції держави повинні якісно змінюватися в напрямі поглиблення аналізу і оцінки потоків інформації, які характеризують реальні зміни у світогосподарських зв'язках та їхній вплив на розвиток національної економіки.

Дослідження показали, що більшість рекомендацій, наданих Україні міжнародними економічними центрами, мали формальний характер, не були належно пристосовані до конкретної ситуації, яка сформувалась у вітчизняній економіці, не враховували традицій і менталітету нашого населення. Тому такі загальновизнані і апробовані в інших країнах світу прийоми оздоровлення занепадаючої економіки, як швидка приватизація, лібералізація цін, послаблення впливу держави на керування економічними процесами, відкритість національної економіки і внутрішніх ринків, не принесли вітчизняній економіці очікуваних результатів. Більше того, Україні, як і іншим постсоціалістичним країнам, довелося пройти через зниження обсягів виробництва більш як удвічі, через інфляцію, знецінення основних фондів, вкладів населення, зростання безробіття, бідності і нездоланості значної частини населення.

Тільки держава як єдиний політичний і правовий об'єкт, який володіє всім спектром владних повноважень, повинна формувати стратегію захисту внутрішніх ринків за умов наростання впливу глобалізації, забезпечувати

конкурентоспроможність вітчизняних товарів і послуг на міжнародних ринках.

За відкритості національної економіки держава повинна контролювати рух капіталів, сприяти тому, щоб інвестиції осідали в країні і використовувалися для її розвитку, стримувати багатих громадян у їхньому бажанні вивозити капітали за кордон і там платити податки за вигідніших умов. Останній аспект особливо актуальний для України, оскільки на сьогодні з держави вивозиться більше фінансових ресурсів, ніж надходить. Щоб розв'язати проблему, потрібно насамперед вдосконалити податкову систему, сформувану законодавчу базу, яка гарантуватиме збереження і повернення інвесторам капіталів, вкладених ними у розвиток української економіки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Геєць В. Інтеграція через спеціалізацію // Політика і час. — 1996. — № 4.
2. Генхузен М., Нийкамп П. Формирование корпоративных трансграничных сетей в Восточной Европе: потенциальные возможные зоны развития Восток-Запад // Региональное развитие и сотрудничество. — 1997. — Вып. нулевой.
3. Глобалізація і безпека розвитку / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко, М. О. Гончаренко та ін.; За ред. О. Г. Білоруса. — К.: ІСЕМВ НАН України, КНЕУ, 2001.
4. Дергачев В. Геоэкономика (Современная геополитика): Учебник. — К.: ВИРА-Р, 2002.
5. Зав'ялова О., Кабанова Н. Формування системи інтегрованого міжнародного виробництва та місце України в цьому процесі // Укр. словеснословесць. — 1998. — № 5.
6. Камински Б., Френсиз Н. Торговля и фрагментация производства: участие стран ЦВЕ в сетях производства и маркетинга ЕС // Трансформация. — 2001. — № 2.

Аннотация. В статье рассматриваются сущность, особенности и риски глобализации. Приводятся примеры влияния глобализации на экономические процессы и углубляющуюся международную интеграцию. Подчеркивается, что успешное развитие экономики государства связано с овладением новыми знаниями и наукоемким производством. Отмечается влияние глобализации на экономику государства и региона.

Ключевые слова: глобализация, международная интеграция, социально-экономическое развитие региона.

Summary. In article are considered essence, particularities and risks of globalization. Privodyatisya examples of the influence globalization on economic processes and deepening international integration. It is emphasized that successful development of the economy state is connected with mastering by new knowledges and scientifically based production. The influence globalization is noted on economy state and region.

Keywords: globalization, international integration, social-economic development of the region.

*Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*